

TÜRK EDEBİYATINDA ANADOLU'YA GERİ DÖNÜŞ -I-

YRD. DOÇ. DR. HATEM TÜRK*

"Anadolu baştanbaşa bir harabedir!" diyenlere inanmayınız; zirâ taş ve kalemlerle işlenmiş yerleri çoktur..."¹

Özet

Dünyanın değişik coğrafyalarında dağınık hâlde bulunan Türklerin önemli mekânlarından birisi de Anadolu'dur. Türklerin tarih sahnesine çıktığı yer gibi Anadolu'ya ilk defa geldiği ve yerleştiği zaman da günümüz için yeterince açık değildir. Ancak Anadolu'ya İslamlaşma sürecinden sonraki yerleşme elde bulunan edebi ve kültürel birikimler sayesinde günümüz için önemli çıkarımlarda bulunmayı kolaylaştırmaktadır. Türklerin Anadolu'ya coşkulu bir şekilde girmesi ve yerleşme sürecinde kullanmış olduğu edebi ve sosyal yapı, bu kara parçasında güçlü teşekküller oluşturmalarına hizmet etmiştir. Uygarlık toplumunun içindeki en parlak yapı taşlarından birini oluşturan bu dönem edebiyatı, köklerini derinleştirdikçe daha da kullanışlı hâle gelmiş ve milletin zor zamanlarında müracaat edilen bir anlayış hâline gelmiştir. Bu çalışma, Türklerin İslamlaşma sonrasındaki Anadolu'ya gelerek yerleşmesi sürecinden Tanzimat dönemi sonrasında görülen Anadolu'ya müracaatı söz konusu etmek amacıyla yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anadolu, kültür, edebiyat, sanat

* Giresun Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi.

Giriş

Anadolu'ya ilk Türk akını Çağrı Bey'in 1015'ten 1021'e kadar süren Doğu Anadolu seferiyle başlar, 1084'te Süleyman Şah'ın Antakya'yı fethetmesiyle sona erer. Böylece Anadolu'nun fethi tamamlanır, Oğuzların Anadolu'ya yerleşmesi sağlanmış olur.

Türklerin Anadolu'ya geliş tarihleri ile ilgili bilgiler, bilimsel veriler sayesinde gün geçtikçe daha gerilere gitmektedir. Dünya kültür mirası açısından da önemli sonuçlara gebe olan bu durum, Türk kültür ve edebiyatının ihtiyaç duyduğu araştırma konularındandır. Türklerin ulusal miras olarak kabullendiği İslamiyet sonrası birikim üzerinde daha sağlıklı çalışmalar üretilirken öncesi ile ilgili henüz kabullenme sorunu halledilmediğinden soru işaretleri olabildiğince çoktur. Ancak bu durum, devamlılığın esas olduğu kültür çalışmaları açısından da sakıncalı sonuçları barındırır. Hâlbuki her geri dönüş aynı zamanda öncekiyle kesindir ve Türk kültüründe Anadolu mitolojisine geri dönüş çok yaygın bir olguyken Türklerin İslamiyet öncesinde de bu topraklarda uygarlık oluşturduklarını düşünmek abartılı olmaz. Yine de bu çalışma, eldeki imkânlar dâhilinde Anadolu'ya geri dönüşü merkeze aldığından Türklerin İslamlık

sonrasındaki Anadolu'ya gelişlerini başlangıç almaktadır.

Anadolu'ya sistemli olarak ilk Türk akınlarının 1015'te başladığı söylenmektedir:

"Anadolu'ya ilk Türk akını Çağrı Bey'in 1015'ten 1021'e kadar süren Doğu Anadolu seferiyle başlar, 1084'te Süleyman Şah'ın Antakya'yı fethetmesiyle sona erer. Böylece Anadolu'nun fethi tamamlanır, Oğuzların Anadolu'ya yerleşmesi sağlanmış olur."²

Bu tarihlerde Türkler büyük kabileler hâlinde Anadolu'nun pek çok yerinde görülür. Yukarıdaki kaynakta bu yoğunluğun 1 000 000 civarında olduğu tahmini yer almaktadır. Konunun önemli araştırmacılarından biri olan İbrahim Kafesoğlu'na göre aynı tarihlerde Anadolu, büyük oranda Türk hâkimiyetine geçmiş bulunuyordu. Yazar, bu durumun en önemli nedenlerinden birini, Türklerin büyük ilerleyişi karşısında Bizansların yetersizliğine bağlamaktadır:

"Bizans'a isyan eden General N. Botaniates'in, Türklerin yardımı ile imparatorluk tacını giydiği günlerde (3 Nisan 1078) İzmit ve bütün Kocaeli Türk hâkimiyetine geçmiş ve Bizanslı tarihçi Attaleiates'e göre o zaman 'hiçbir Bizans mukavemeti görülmeyen Anadolu'da' sahil bölgeleri dışında kalan her yeri

Türkler istilâ eylemişlerdi. Anadolu hükümdarlığı menşurunu halifenin tasdiki, hil'ati ile birlikte alarak, buradaki askeri kuvvetlerin başına geçen Süleyman Şah, imparatora başkaldıran diğer âsi General N. Melissenos'un yardımcısı sıfatı ile de Batı Anadolu'nun birçok kale ve şehirlerine el koyduğu gibi, İznik'e girerek (1078) kendine merkez yaptığı bu tarihi şehirden Üsküdar'a kadar ilerlemeğe ve Boğaziçi'ni kontrol etmeğe imkân buldu."³

Bu dönemi anlatan hemen bütün çalışmalarda Türklerin Anadolu'ya yerleşme sürecinde şartların olabildiğince müsait olduğu, ortak bir kanıdır.

"Bizans'ın Anadolu'yu kurtarma ümit ve teşebbüslerine ebediyyen son vermiş ve Malazgirt'ten sonra bu ikinci zafer sayesinde bu memleket artık kati bir şekilde bir Türk vatanı olmuştur."⁴

Çin sınırından batıya doğru herhangi bir bütünlükten yoksun olarak devam eden ilerleyiş süreci, uzun olduğu kadar farklı kültür katmanlarından geçmesinden dolayı da dikkat çekicidir. Bu dikkat noktalarından en önemlisi ise Anadolu'ya yapılan giriş ve yerleşme süreci sayılabilir. İşte bu süreç, edebiyatın günümüze kadar sunduğu birikimler dâhilinde uygarlığın en güçlü yapı taşlarından birini oluşturmuştur.

Türklerin 8-9. Yüzyıllardan sonra İslam romantizmini zaten gitmekte oldukları yöne doğru taşımalarındaki başarının önemli bir nedenini edebiyatla izah etmek yerinde olur. Dilin kendi iç sesiyle İslam'ın sağlam kaynaklardan öğrenilmiş halini kendine malzeme yapmış olması, şüphesiz edebiyat açısından da büyük bir başarı olmuş, bu dönemde oluşturulmuş eserler, pek çok Türk topluluğuna İslam'ın kapısını açtığı gibi yine Anadolu gibi değişik coğrafyaları da Müslümanlaştırmıştır. Bu süreçte Pîr-i Türkistan, Hoca Ahmet Yesevî'nin taşıyıcı özelliğini söz

Hoca Ahmet Yesevî, köylülere ve göçebelere dini anlatmak için onların dili ile ve hece vezni ile manzum bir eser yazdı. Ve buna 'Hikmet' adını verdi. Hoca Ahmet Yesevî, bu eserini büyük bir şair olduğu için ve şairliğini ortaya koymak için yazmamıştır. Hoca Ahmet Yesevî, eserini Türk halkına İslam dinini öğretmek için öztürkçe kaleme almıştır. İlahileri kısa zamanda Türk halkı arasında ün kazandı. Çok kere bestelenerek sazla çalındı ve okundu. Birçok kimse onun hikmetlerinin etkisi altına alındı, kurmuş olduğu Yesevî tarikatine girdi."(İlk Müslüman Türk Devletleri: 16)

Türklerin ilk mutasavvıflar döneminden sonra sürekli batıya doğru hem coğrafyaları hem de gönülleri fethederek ilerleme süreçlerinde şüphesiz ki Anadolu'nun çok önemli bir yeri vardır. Bu ilerleme 1699'a kadar sürmekle birlikte en önemli durağın ya da merkezin Anadolu olduğunu söylemek yerinde bir tespit olur. Belki de Türkler, bu yolculukta hiçbir yere bu kara parçası kadar değer vermemiştir. Öyle ki Anadolu'ya verilen bu değer, yüzyıllar sonrasında Türk uygarlığının varlık yokluk mücadelesinde bir çözüm ya da çare olarak görünecek ve bir imparatorluğu küllerinden yeniden ortaya çıkaracaktır. İşte hem imparatorluğu sona götüren süreç hem de başlangıcından sona kadarki öyküsü ve yeni devletin inşasının izahı "Anadolu" kavramıyla yapılabilir.

konusu etmekte yarar vardır. Zira unutmamalıdır ki o dönemde Türkler, siyasi yapı olarak son derece dağınık bir görünüm arz ettiği gibi inanç dünyası açısından da birlikten yoksundur ve İslamlaşma süreci bu yüzden birkaç yüzyılı almıştır:

"Hoca Ahmet Yesevî, köylülere ve göçebelere dini anlatmak için onların dili ile ve hece vezni ile manzum bir eser yazdı. Ve buna 'Hikmet' adını verdi. Hoca Ahmet Yesevî, bu eserini büyük bir şair olduğu için ve şairliğini ortaya koymak için yazmamıştır. Hoca Ahmet Yesevî, eserini Türk halkına İslam dinini öğretmek için öztürkçe kaleme almıştır. İlahileri kısa zamanda Türk halkı arasında ün kazandı. Çok kere bestelenerek sazla çalındı ve okundu. Birçok kimse onun hikmetlerinin etkisi altına alındı, kurmuş olduğu Yesevî tarikatine girdi." (İlk Müslüman Türk Devletleri: 16.)

Kabuğuna sığmayan Türk akınlarının devam ettiği zamanlarda ilerleyişin dağınık olmasına rağmen İslam dininin edebiyatın içine de sızarak birleştirici bir işlev gördüğü de kesindir. Bu uyum sayesinde kültür birliği sağlanmış oluyordu.

"Divân-ı Hikmet'teki parçalar mevzu itibarıyla çok basit ve azdır: Dervişlerin ve dervişliğin faziletleri hakkında sayısız methiyeler, sonunda mutlaka ahlâkî, dinî neticeler çıkarılmış en ünlü İslam menkabeleri, Hazret-i Peygamber'in hayatına ve mucizelerine ait çeşitli parçalar, hikâyeler, dünya hâlimden şikâyet ve kıyâmet günlerinin yakınlaştığını hatırlatmak maksadıyla yazılmış zâhidâne şikâyet-nâmeler, sonra cennet ve cehennem hâllerinden, zebânîlerden, hûrî ve gılmanlardan, cennet bahçelerinden saf dilâne bir incizâb ile söz eden basit ve iptidâî, fakat canlı destanlar... İslamiyetin Türkler arasında daha yeni yayılmağa başladığı zamanlarda, bir mutasavvıf tarafından –henüz eski putperestlik devrinin adet ve inanışlarından lâikiyle kurtulmağa muvaffak

olamamış- iptidâî ve basit zevkli bir halk kitlesi için yazılmış eserlerin bunlardan başka mevzûlara değinemeyeceği pek tabiidir.”⁵

Türklerin ilk mutasavvıflar döneminden sonra sürekli batıya doğru hem coğrafyaları hem de gönülleri fethederek ilerleme süreçlerinde şüphesiz ki Anadolu'nun çok önemli bir yeri vardır. Bu ilerleme 1699'a kadar sürmekle birlikte en önemli durağın ya da merkezin Anadolu olduğunu söylemek yerinde bir tespit olur. Belki de Türkler, bu yolculukta hiçbir yere bu kara parçası kadar değer vermemiştir. Öyle ki Anadolu'ya verilen bu değer, yüzyıllar sonrasında Türk uygarlığının varlık yokluk mücadelesinde bir çözüm ya da çare olarak görünecek ve bir imparatorluğu küllerinden yeniden ortaya çıkaracaktır. İşte hem imparatorluğu sona götüren süreç hem de başlangıcından sona kadarki öyküsü ve yeni devletin inşasının izahı “Anadolu” kavramıyla yapılabilir.

Çoğunlukla kaynaklar, Türklerin bu coğrafyadaki varlığının tam olarak oturmasını 13.yüzyıla dayandırır. Bu yüzyıl yerleşme dönemi olduğu gibi aynı zamanda da buhran yüzyıdır. Bu buhrandan çıkış da yine edebiyata çok şey borçludur.

“Büyük Selçuklular zamanında Oğuz Türkleri, Anadolu'yu kuşatarak gittikçe artan bir çoğunluğa ulaştılar. Bu kuşatmalar sırasında Saltuklar, Dânişmendliler vb. gibi birçok beylikler meydana geldi. Bunlar içinde en güçlü olanı ve en önemli rolü oynayan Anadolu Selçukluları oldu. Alâeddin Keykubad'ın başkanlığında Anadolu Selçukluları siyaset ve medeniyet alanında çok geliştirdiler (1220). Alâeddin Keykubad'dan sonra gelen hükümdarların kötü idaresi, büyük sosyal bunalımlarla devletin sarsılmasına ve Moğolların egemenliğine girmesine neden oldu (1232). Kısa bir zaman sonra da parçalanarak beyliklere ayrıldı.

Babâ'îlik, Bektâşîlik, ve Mevlevîlik gibi yüzyıllarca etkisini sürdüren büyük Türk tarikatları XIII. Yüzyılın ürünleridir.”⁶

Anadolu'daki teşkilatlanmayı da kolaylaştıran bu tarikatlar, aslında İslamlaşma sürecinin ürünleridir ve gerek Anadolu'da gelişen Türk tarihi, gerekse İslami Türk tarihinin en önemli noktalarından biridir. Bu yönüyle de bu çalışmanın merkezini oluşturmaktadır. Bu tarikatları çok önemli yapan özelliklerinden biri ise irşat amacıyla kullandıkları dildir. Bu dil, uzun bir zamandır milletin zevki, anlayışı ve ihtiyacı hâline gelmiş bir yapı özelliği arz eder. İşte bu söylem şekli ve malzemesi, tarih boyunca uygarlığın zor zamanlarında başvurulmuş en önemli kaynaklardan biri olmuş; bazen de art niyetli zihniyetlerin bu uygarlığı aşındırmak için ondan görünerek içine girmeye çalıştıkları bir kisse olagelmıştır. Bu söylemin en önemli özelliği şüphesiz ki yaşamla olan bağıdır:

**Babâ'îlik, Bektâşîlik,
ve Mevlevîlik gibi
yüzyıllarca etkisini
sürdüren büyük
Türk tarikatları XIII.
Yüzyılın ürünleridir.**

Ahilere göre iktisadi faaliyetler, insanı Allah'ı anmaktan ve İslami ilkeleri yaşamaktan alıkoymamalıdır. Bir başka ifade ile Müslümanlar, ibadetlerini ticaret hâline getiren değil, ticaretlerini ibadet hâline getiren insanlar olmalıdırlar.

“Ahilere göre iktisadi faaliyetler, insanı Allah'ı anmaktan ve İslami ilkeleri yaşamaktan alıkoymamalıdır. Bir başka ifade ile Müslümanlar, ibadetlerini ticaret hâline getiren değil, ticaretlerini ibadet hâline getiren insanlar olmalıdırlar. (Bektaşoğlu, 2000: 58) [...] Özetle tasavvuf ile ekonomi ilişkisi –birtakım farklılıklar taşımakla birlikte tasavvufun sahip olduğu yapıda mevcuttur.”⁷

İşte bu tarikatlar, Anadolu'nun Türkler tarafından kabullenmesinden sonra ortaya çıkmış ve edebiyatı olabildiğince etkin bir şekilde kullanmışlardır. Zaten siyasi yapının bunca karışıklığı içerisinde ortaya büyük bir felsefenin, dünya düzeninin çıkışını başka türlü izah etmek zordur.

“Dövene elsiz gerek

Sövene dilsiz gerek

Derviş gönülsüz gerek

Sen derviş olamazsın.”⁸

Türklerin tarih sahnesindeki büyük yürüyüşünü taçlandıran bu yapının en önemli dinamiklerinden birinin alçakgönüllülük olduğunu söylemek hiç de abartılı olmaz. Türkistan'dan getirilen bu ulu düşünce, Anadolu coğrafyası kadar hiçbir yere yakışmamıştır, denilebilir. Öyle ki tevazu dininin peygamberinin öldüğü yaşta, kendine yerin altında daracık bir yuva kuran ve geçimini el emeği kaşıkları satarak sağlayan bu mürşit, müritlerine de güzel bir iktisat dersi vermektedir. Onun talebeleri de bu ruh yüceliğiyle sosyal yaşantıyı Anadolu'nun hemen her yerinde gösteriyorlardı. İstanbul fatihinin hocası Ak Şemseddin'deki alçakgönüllülüğü, ilminin kendisine yönelecek teveccühle olası bir kibirden çekinerek zaman zaman göç eden bir başka alperen Somuncu Baba'da da aynı şekliyle görmek mümkündür.

“Kırsal bölgenin İslamlaşması, Türk dilinin egemen oluşuyla birlikte gider. Dağlar, ovalar, nehirler ve köylerin eski Grekçe adları unutulur, Türkçe adlar yerleşir. Hristiyan kalan nüfusun büyük çoğunluğu bile kendi ana dilini bırakır, Türkçe onların da ana dili olur. Kentler de ise Selçuklu soyu Farsçayı egemen kılar. Fakat kırsal bölgenin Türkçeye yönelmesi de devletin çöküp beyliklerin kurulmasıyla, Türkçe kentlerde üstünlük sağlar. Doğu Anadolu'da Uzun Hasan, Kuran'ı bile Türkçeye çevirtir. Osmanlı, Germiyan vb. beylikleri, Arapça ve Farsça önemli

yapıtları Türkçeye kazandırılar. Anadolu’da Türkçe edebiyat gelişir.”⁹

“Hele biz işbu yola

Gelmedik riya ile

Bu melâmetlik donun

Bizimle giyen gelsin”(Yunus Divanı: 411.)

Sırtını Türkistan’a dayamış Yunus’un, geniş bozkırlarında mütevazı ama doyurucu bir yaşam sunan Anadolu topraklarındaki büyük daveti, hiçbir zaman karşılıksız kalmamıştır. Onun hemen yanı başında yeri geldiğinde son kale kimliğiyle medeniyetin inkırazını önleyecek olan Ankara’da Hacı Bayram-ı Veli de yine aynı dünya görüşü ve edebi anlayışla irşada devam eder:

“Hacı Bayram sade Hakla Hak olan bir veli değildir. Türk cemiyetinin bünyesinde gerçekten yapıcı bir rol de oynar. Kurduğu Bayramiye tarikatı esnaf ve çiftçinin tarikatidir. Böylece Anadolu’da Horasanlı Baba İlyas’la başlayan geniş köylü hareketiyle ahilik teşkilatı onun etrafında birleşir. Daha sağlığında hareket o kadar genişler ki İkinci Murat yanı başında gelişen bu manevi saltanattan ürkerek Şeyhi Ankara’dan Edirne’ye getirtir. Ve ancak niyetlerinden iyiden iyiye emin olduktan sonra onu geriye göndermeğe razı olur. Hakikatte bu telâşa hiç lüzum yoktu. Hacı Bayram imparatorluğun iç nizamını yapıyordu.”¹⁰

Bununla birlikte bu dönemde Anadolu gibi Arap ve Acem bölgeleri de olabildiğince karışık bir şekilde güçler dengesine şahit olmaktadır. Bu bölgelerde geleceğin siyasi ve kültür anlamında süper güçleri belirginleşmeye başlamıştır. İşte çekirdeğini Oğuz Türklerinin oluşturduğu yapı, sağlam temeller üzerinde yavaş yavaş yükselmektedir.

“XIII. yy, Anadolu Türklerinin genel tarihinde büyük bir ‘Bunalım ve Geçiş’ yüzyılıdır. Bu

“Hacı Bayram sade Hakla Hak olan bir veli değildir. Türk cemiyetinin bünyesinde gerçekten yapıcı bir rol de oynar. Kurduğu Bayramiye tarikatı esnaf ve çiftçinin tarikatidir. Böylece Anadolu’da Horasanlı Baba İlyas’la başlayan geniş köylü hareketiyle ahilik teşkilatı onun etrafında birleşir. Daha sağlığında hareket o kadar genişler ki İkinci Murat yanı başında gelişen bu manevi saltanattan ürkerek Şeyhi Ankara’dan Edirne’ye getirtir. Ve ancak niyetlerinden iyiden iyiye emin olduktan sonra onu geriye göndermeğe razı olur. Hakikatte bu telâşa hiç lüzum yoktu. Hacı Bayram imparatorluğun iç nizamını yapıyordu.”

“Tarihi ırktan maksat şudur: bir kavim, muayyen bir coğrafya üzerinde asırlar boyunca yaşar; oranın iklimi ve orada bulunduğu insanlarla kaynaşır, hâllü hamur olur. Bundan bir terkip doğar: bu yeni bir ırktır. İşte bu manada bir İngiliz, bir Fransız, bir Alman ırkı olduğu gibi bu topraklar üzerinde teşekkül etmiş bir Türk ırkı vardır.”

nedenle ilk bakışta bu yüzyıl, birçok tezatla doludur. Meselâ: a. Bir yanda İran etkisi birçok yönde en yüksek etkisini gösterirken, diğer yanda millî dil ve edebiyatta bilinçli olarak güçlü bir gelişim görülür. b. Bir yanda Selçuklu İmparatorluğu ve onun temsil ettiği Türk siyasal egemenliği, Moğol egemenliği ile son bulurken, diğer yandan daha genç siyasal kuruluşlara ortam sağlayacak yeni yeni etmenlerin kımıldanışını görüyoruz. c. İlk bakışta belki Türk hayatının tükenmek üzere olduğu, böylesi acılarla kaldığı duygusu içinde kalınabilir. Oysaki bu acılar çok genç olan Anadolu için, Anadolu Türkleri için bir ölüm belirtisi değil, tam tersine bir doğum müjdesi olur.” (Eski Türk Edebiyatı Metinleri: 127)

Şunu da belirtmekte yarar var ki bu dönemde edebiyatın konusu Anadolu değildir. Türk edebiyatı bu noktaya ancak Tanzimat’la birlikte

gelecektir. Ancak Tanzimat’la birlikte görülecek bu yeni konunun kaynağını işte burada aramak yerinde olur.

13. Yüzyılda yeni bir felsefe ortaya çıkmış, bu da Türk uygarlığının belki de tarihteki en iddialı düşünce dünyası ve yaşama biçimi olmuştur ki bu güne gelinceye dek zaman zaman bir romantizmle buna geri dönülerek başvurulmuştur. O dönemde oluşturulan edebiyat klasik hâline gelmiş; sosyal yaşantı, halkın dünya görüşü, zevki, iktisadi yapısı kemikleşmiş kısaca Anadolu Türk Uygarlığı doğmuştur. Bu, Yahya Kemal’in pek çok kişinin bildiği tarih anlayışının işaret ettiği durumdur:

“Yahya Kemâl, fikirlerinin henüz tam manasıyla şekillenmediği bir yaşta gittiği Paris’te, vatan topraklarının bir milletin hayatındaki bu çok önemli yerini de kavramıştır. Hocası, ünlü tarihçi Albert Sorel’in ve ‘Tarih tam bir dirilme olmalıdır.’ Diyen Michelet’in fikirleriyle beslenen şâir, Camille Julian’ın dilinden de ‘Fransız milletini, bin yılda Fransa’nın toprağı yarattı.’ Hakikatini öğrenmiş ve 1912’de memleketine döndükten sonra, şiirlerinin ve bütün düşüncelerinin mihverî yaptığı bu sözleri, dilinden bir daha hiç mi hiç düşürmemiştir.”¹¹

Mehmet Kaplan, hocası “Yahya Kemal’de Tarih ve Coğrafya Fikri” konusunu ifade ederken şunları söyler:

“Tarihi ırktan maksat şudur: bir kavim, muayyen bir coğrafya üzerinde asırlar boyunca yaşar; oranın iklimi ve orada bulunduğu insanlarla kaynaşır, hâllü

hamur olur. Bundan bir terkip doğar: bu yeni bir ırktır. İşte bu manada bir İngiliz, bir Fransız, bir Alman ırkı olduğu gibi bu topraklar üzerinde teşekkül etmiş bir Türk ırkı vardır.”¹²

Türklerin Anadolu’yu fethetmesi, Türkleştirmesi, Müslümanlaştırması gibi ifadeler ne kadar doğruysa öte yandan Anadolu’nun Türkleri kendine benzettiği de bir o kadar üzerinde düşünülmesi gereken durumdur.

- 1 HAKKI, İsmail "Bedii Anadolu" Türkiye Edebiyat Mecmuası, Y. 1, S. 2, (27 TE.1339), s. 2.
- 2 ÇAĞATAY, Uluçay (1977), M. İlk Müslüman Türk Devletleri, İstanbul: MEB. s. 151.
- 3 KAFESOĞLU, İbrahim (1972), Selçuklu Tarihi, İstanbul: MEB. s. 63.
- 4 TURAN, Osman (2010), Makaleler, Ankara: Kurtuba Yay. s. 631.
- 5 KÖPRÜLÜ, M. Fuad (2012), Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, hzl. Orhan Köprülü, Akçağ, 12. Baskı., Ank. s. 156.
- 6 SOYSAL, M. Orhan (2002), Eski Türk Edebiyatı Metinleri, İstanbul: MEB. s.127.
- 7 ÖZDEMİR, Mehmet, "Kültür Turizminde Mevlâna İmgesini Kültür Ekonomisi Bağlamında Değerlendirebilmek" *Bilim ve Kültür*, Yıl. 1, Sayı. 2 (Haziran 2013), s. 199.
- 8 AÇIKGÖZ, Mehmed Hazırlayan, Yunus Divanı, İstanbul: Mutlu Yayınları, s. 391.
- 9 AVCIOĞLU, Doğan (1995), Türklerin Tarihi I, İstanbul Tekin Yay. s. 45.
- 10 TANPINAR, Ahmet Hamdi (1997), Beş Şehir, İstanbul: MEB, s. 10.
- 11 ÖZBALCI, Mustafa (1996), Yahya Kemal'in Duygu ve Dünyası, Akçağ 2. Baskı, Ankara, s.30.
- 12 YETİŞ Kâzım (1998), Hazırlayan, Yahya Kemal İçin Yazılanlar cilt 1, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul, s. 437.

Kaynaklar

- HAKKI, İsmail "Bedii Anadolu" **Türkiye Edebiyat Mecmuası**, Y. 1, S. 2, (27 TE.1339), s. 2.
- ÇAĞATAY, Uluçay, M. (1977), İlk Müslüman Türk Devletleri, İstanbul: MEB.
- KAFESOĞLU, İbrahim (1972), Selçuklu Tarihi, İstanbul: MEB.
- TURAN, Osman (2010), Makaleler, Ankara: Kurtuba Yay.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad (2012), Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, hzl. Orhan Köprülü, Akçağ, 12. Baskı, Ankara
- SOYSAL, M. (2002), Orhan, Eski Türk Edebiyatı Metinleri, İstanbul: MEB.
- ÖZDEMİR, Mehmet, "Kültür Turizminde Mevlâna İmgesini Kültür Ekonomisi Bağlamında Değerlendirebilmek" **Bilim ve Kültür**, Yıl. 1, Sayı. 2 (Haziran 2013), s. 199.
- AÇIKGÖZ, Mehmed Hazırlayan, Yunus Divanı, İstanbul: Mutlu Yayınları.
- AVCIOĞLU, Doğan (1995), Türklerin Tarihi I, İstanbul: Tekin Yay.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi (1997), Beş Şehir, İstanbul: MEB.
- ÖZBALCI, Mustafa (1996) , Yahya Kemal'in Duygu ve Dünyası, Akçağ 2. Baskı, Ankara.
- YETİŞ, Kâzım (1998), Hazırlayan, Yahya Kemal İçin Yazılanlar cilt 1, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul.